

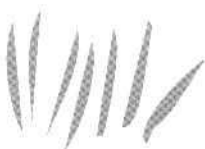
تاریخ اجتماعی سینمای ایران

جلد اول

دوره تولید کارگاهی (۱۲۷۶-۱۳۲۰)

نوشته حمید نفیسی
ترجمه دکتر محمد شهباز

میراثنامه: نقیسی، حمید، ۱۳۲۲ - م
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ اجتماعی سینمای ایران
 حمید نقیسی: مترجم محمد شهباء
 مشخصات نشر: تهران: مینوی خرد، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ج: مقصور
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۴۸-۲ دوره ۲-۴۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۴۹-۹
 وضعیت فهرست‌نویسی: قیما
 یادداشت: عنوان اصلی: *A Social History Of Iranian Cinema*
 یادداشت: واژه‌نامه، یادداشت: کتابنامه یادداشت: نمایه
 موضوع: سینما - ایران - تاریخ
 موضوع: سینما - ایران - جنبه‌های اجتماعی
 شناسنامه افزوده: شهباء، محمد، ۱۳۴۳ - مترجم
 رده بندی کنگره: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۴۸-۲ دوره ۲-۴۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۴۹-۹
 رده بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۳۴۵۲۵

انتشارات مینوی خرد

تاریخ اجتماعی سینمای ایران

جلد اول

دوره تولید کارگاهی (۱۳۲۰-۱۳۷۶)

حمید نقیسی

این کتاب ترجمه‌ای است از

Hamid Naficy

A SOCIAL HISTORY OF IRANIAN CINEMA

Volume 1: The Artisanal Era, 1897-1941

Durham & London: Duke University Press (2011)

translated into Persian by Mohammad Shahbā (2015)

مترجم: محمد شهباء

مصحح: علیرضا سیداحمدیان

طراح جلد: مهرازان

صفحه‌آرا: محمد رضا فریدونی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ حبیب

چاپ اول ۱۳۹۴

۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

انتشارات مینوی خرد، بولوار میرداماد، خیابان شاه نظری

خیابان دوم، شماره ۲۲، واحد ۲۲

تلفن: ۲۲۹۲۲۰۱۱ و ۲۲۲۵۶۹۴۲ و ۲۲۲۵۷۷۱۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۰-۴۹-۹

www.minooyekherad.com

فهرست مطالب

یادداشت مترجم	۲
یادداشت نویسنده بر ترجمه فارسی	۶
فهرست تصاویر	۱۰
جایگزینی نویسنده	۱۴
ساختار جلدها	۲۲
سخنی درباره تصاویر کتاب	۲۸
پیشگفتار ریشه‌های پیدایش این کتاب	۳۰
مقدمه سینمای ملی، مدرنیته، و هویت ملی ایرانی	۷۰
فصل اول سینمای کارگاهی صامت در دوره قاجار	۹۹
فصل دوم صورت‌بندی ایدئولوژیک و صورت‌بندی تماشاگران	۱۵۱
فصل سوم صورت‌بندی دولت و سینمای غیرداستانی: غربی‌سازی	۲۳۱
تلفیقی در دوره پهلوی اول	
فصل چهارم سینمای دوره انتقال: صنعت فیلم بلند داستانی و	۲۹۵
سینمای ناطق	
فصل پنجم ذهنیت مبهم مدرنیته: فکلی‌ها و گونه فیلم‌های فکلی	۳۸۵
یادداشت‌ها	۴۲۲
کتاب‌شناسی	۴۵۴
نماینه	۴۸۲

یادداشت مترجم

www.ketab.ir

به رغم تلاش ارزنده پژوهشگران و مورخان سینمای ایران، جای کتابی که به تاریخ اجتماعی این سینما پردازد خالی بود. می توان گفت که حمید نفیسی در این کتاب به خوبی از عهده این مهم برآمده است. از آن جا که گفتنی ها را نویسنده در مقدمه مفصل کتاب آورده است در این جا به ذکر روند ترجمه این متن بسنده می کنم.

پس از چاپ هر چهار جلد تاریخ اجتماعی سینمای ایران، ترجمه آن از سوی چند ناشر معتبر به من پیشنهاد شد؛ تا این که سرانجام در سال ۱۳۹۲ با انتشارات مینوی خرد به توافق رسیدیم. حمید نفیسی نیز که از دیرباز با هم آشنایی داشتیم و حتی در جریان نگارش این کتاب چند روزی را در سال ۲۰۰۵ در هیوستن امریکا میهمان وی و همسر گرامی اش، کلی، بودم و درباره تفاوت های سینمای مستند و داستانی در سال های پس از انقلاب گفتگو کردیم، شادمانه این پیشنهاد را پذیرفت. قرارداد چهارجانبه ای میان نویسنده، انتشارات دانشگاه دوک، انتشارات مینوی خرد، و مترجم منعقد شد. کتاب را فصل به فصل ترجمه کردم و بنا بر قراری که با نویسنده داشتیم هر فصل را با رایانامه (ای میل) برای ایشان می فرستادم و ایشان نیز نظرات و پیشنهاد های خود را ابراز می کردند و متن را دوباره برابم می فرستادند. این همکاری در ترجمه جلد نخست این کتاب تقریباً یک سالی طول کشید؛ همکاری ای بس مؤثر و لذت بخش، به ویژه که باعث شد متن از هر گونه خطای احتمالی در ترجمه مصون بماند و برخی از اشتباه های متن اصلی نیز پیراسته شود.

در جای جای کتاب از منابع گوناگون فارسی نقل قول‌هایی صورت گرفته و نویسنده آن‌ها را به انگلیسی ترجمه کرده است. به جای ترجمه مجدد این ترجمه‌ها، همه آن‌ها را با حفظ شیوه نگارش از اصل فارسی شان نقل کرده‌ام — کاری که با توجه به گستردگی این نقل قول‌ها بسیار زمان‌بر بود. به علاوه، در این کتاب که نویسنده‌ای ایرانی درباره تاریخ سینمای ایران نوشته و مترجمی ایرانی آن را برای مخاطب ایرانی ترجمه کرده است، جای چندانی برای پانوشت‌های لاتین باقی نمی‌ماند. به همین دلیل، در سرتاسر این ترجمه از ذکر معادل لاتین واژگان و فیلم‌ها خودداری ورزیده‌ام و در مواردی که درج اصل اصطلاح انگلیسی ضروری می‌نمود، آن‌ها را در خود متن در داخل پرانتز آورده‌ام.

برخی از اشتباه‌های تاپپی و تاریخی متن اصلی در ترجمه اصلاح شده است (با مشورت نویسنده). برخی یادداشت‌ها و برخی قسمت‌ها نیز نسبت به متن اصلی تغییر یافته است، زیرا برای خواننده ایرانی آشنا به تاریخ سینمای ایران ضرورتی نداشت (مانند توضیح درباره شاهنامه فردوسی). در عوض، برخی از قسمت‌های متن، برای خواننده ایرانی مفصل‌تر شده است (مانند توضیح اصطلاح «پرداخت و بازنمایی رسانه‌ای»). با توجه به این موارد، می‌توان گفت که برخی قسمت‌های متن کنونی، ترجمه تحت‌اللفظی متن انگلیسی نیست، بلکه بیشتر (باز هم با نظر و مشورت با نویسنده) به نوعی بازنویسی برای مخاطب ایرانی شبیه است. در متن انگلیسی، همه منابع فارسی و لاتین با هم آمده که در این جا تفکیک شده‌اند. به علاوه، ارجاعاتی که در متن به تاریخ شمسی یا قمری است به منابع فارسی و ارجاعات با تاریخ میلادی به منابع لاتین مربوط می‌شود، جز یکی دو مورد که منبعی فارسی در کشور انگلیسی زبان انتشار یافته است؛ در این موارد اندک شمار، هر دو سال میلادی و خورشیدی ذکر شده است.

ترجمه متنی با این گستردگی بدون یاری و همفکری صاحب نظران به انجام نمی‌رسد. در این جا از همه کسانی که با نظرات و پیشنهادهاشان به ترجمه این کتاب یاری رساندند سپاسگزارم، از جمله حمید امجد، عباس بهارلو (غلام حیدری)، محمد تهامی‌نژاد، محمد ستاری، بهزاد عشقی، و مسعود مهرابی. از همسر من مریم آخوندی، کتابدار کتابخانه ملی ایران، نیز سپاسگزارم که تهیه بسیاری از منابع فارسی با یاری ایشان میسر شد. فرزندانم دارا و یکتا هم در این ترجمه سهمی دارند، زیرا وقتی را که باید برای ایشان صرف می‌کردم، به ترجمه این کتاب اختصاص دادم. از مدیریت و کارکنان محترم انتشارات مینوی خرد نیز برای چاپ و زین این کتاب سپاسگزارم.

دکتر محمد شهباز

تهران — مرداد ۱۳۹۳